

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของโครงการลงทุน

ผลิตภัณฑ์ข้าวฮางอกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสว่าง จังหวัดสกลนคร

Analysis of Cost and Return on Germinated Rice Project of Khogsawan Community Enterprise

Sakon Nakhon Province

กนกอร แก้วประภา (Kanok-on Kaewprapa)¹ กฤตพงศ์ วัชรานุกุล (Krittaphong Watcharanukul)²เจนจิรา ถापินตา (Janjira Thapinta)³ ละเอียต สีหาเหง้า (Laiad Srihagao)⁴ ทิพย์วรรณ หนันไชย (Thippawan Thanunchai)⁵

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของโครงการลงทุนผลิตภัณฑ์ข้าวฮางอกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสว่าง จังหวัดสกลนคร โดยวิธีการวิจัยเป็นแบบผสมผสานระหว่างการสัมภาษณ์เชิงลึกกับการใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสว่างซึ่งถือเป็นหน่วยการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของโครงการลงทุนผลิตภัณฑ์ข้าวฮางอก เพราะเป็นแหล่งศูนย์กลางผลิตแห่งเดียวของชุมชน ดังนั้น จึงถือเป็นกลุ่มประชากรและตัวอย่างของการศึกษานี้ ผลการศึกษา พบว่า ข้าวฮางอกพันธุ์ไรต์เบอร์รี่มีต้นทุนการผลิตที่สูงกว่าข้าวฮางอกชนิดอื่นๆ แต่ให้ผลตอบแทนจากการลงทุนที่ดีกว่าผลิตภัณฑ์ชนิดอื่น เนื่องจากสามารถขายข้าวฮางอกพันธุ์ไรต์เบอร์รี่ได้ในราคาที่สูงและมีสัดส่วนการจำหน่ายได้ถึง 70% ของผลิตภัณฑ์ทั้งหมด นอกจากนั้นการศึกษานี้ยังพบว่า โครงการลงทุนข้าวฮางอกสามารถสร้างผลตอบแทนในระยะยาวให้แก่ชุมชนได้เป็นอย่างดี ตลอดจนมีระยะเวลาคืนทุนที่ค่อนข้างสั้น จึงเป็นโครงการที่หน่วยงานภาครัฐควรให้การสนับสนุนและต่อยอดการลงทุนในอนาคตต่อไป โดยเฉพาะการปลูกและผลิตข้าวฮางอก 3 สายพันธุ์ ได้แก่ ข้าวฮางอกพันธุ์ไรต์เบอร์รี่ ข้าวฮางอกพันธุ์สามกษัตริย์ และข้าวฮางอกพันธุ์หอมนิล เพื่อรองรับความต้องการของผู้บริโภคที่มีมากขึ้น

คำสำคัญ ต้นทุนการผลิต ผลตอบแทน ข้าวฮางอก

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น จังหวัดเชียงใหม่² อาจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร³ อาจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น จังหวัดเชียงใหม่⁴ อาจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น จังหวัดเชียงใหม่⁵ อาจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น จังหวัดเชียงใหม่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

Abstract

The key objective of this research was to study cost and return on a germinated rice project of Khogsawan Community Enterprise Sakon Nakhon Province. The mixed methods were applied to collect data, both in-depth interview and questionnaires. Additionally, Khogsawan Community Enterprise was a unit of analysis on cost and return of germinated rice project because of the only production center of the village. Thus, this was the population and sample of this study. The results showed that cost of germinated riceberry rice (GRR) was higher than others because of the higher cost of raw material. However, GRR generated more returns than others because of higher price and market share almost 70% of all products. In addition, this study found that GRR project can provide the good long-term returns and faster payback period. Therefore, GRR project should be supported and developed continuously by government in future. Especially, three groups of germinated rice are Riceberry rice, Samkasat rice, and Homnin rice for responding the needs of customers.

Keywords: Manufacturing cost, Return, Germinated Rice

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

บทนำ

ข้าวฮางอกถือเป็นข้าวชนิดหนึ่งที่ผลิตขึ้นตามภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรืออีสานดั้งเดิม โดยประยุกต์จากข้าวธรรมดาตามผลิตเป็นข้าวฮางอกตามภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อแก้ไขปัญหาชีวิตความเป็นอยู่ อันเนื่องมาจากสาเหตุ 2 ประการ คือ (1) ปัญหาข้าวขาดแคลน ผลผลิตได้ไม่เพียงพอต่อการบริโภคของคนในท้องถิ่น และ (2) ปัญหาน้ำท่วม ซึ่งทำให้ต้องเก็บข้าวก่อนกำหนด ดังนั้น คนในชุมชนแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงคิดวิธีการผลิตข้าวให้สามารถรับประทานได้ตลอดทั้งปี โดยการแปรรูปข้าวเปลือกให้เป็นข้าวฮางอก ซึ่งเกิดจากกระบวนการนำข้าวเปลือกในระยะพลับพลึงซึ่งเป็นระยะที่ข้าวยังไม่โตเต็มที่มาบ่มเพาะและแช่น้ำไว้ รอนจนปลายข้าวฮางอกออกมาจากจุกข้าวประมาณ 0.5 - 1 มิลลิเมตร จากนั้นจะนำไปตากแห้งและกะเทาะเปลือกเพื่อเก็บรักษาไว้เป็นข้าวฮางอกสำหรับรับประทานตลอดทั้งปี โดยกระบวนการในการผลิตข้าวฮางอกตามภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถจัดประเภทได้ตามระยะเวลาของการบ่มข้าวฮางอก ซึ่งแบ่งได้ 3 ประเภท ได้แก่ (1) ข้าวฮางอกระยะน่านม, (2) ข้าวฮางอกที่ผ่านการแช่น้ำ 24 ชั่วโมง แล้วนำไปนึ่ง และ (3) ข้าวฮางอกที่ผ่านการแช่น้ำ 24 ชั่วโมง แล้วนำมาบ่ม 48 ชั่วโมง โดยการแปรรูปดังกล่าวสามารถเสริมสร้างโภชนาการทางอาหารไม่ว่าจะเป็นสารอาหารและแร่ธาตุหลายชนิด เช่น วิตามินซี วิตามินอี ไฟเบอร์ เป็นต้น โดยเฉพาะสารกาบา (GABA) ที่ทำให้ข้าวฮางอกมีสารอาหารและคุณค่าทางโภชนาการสูงกว่าธัญพืชชนิดอื่น ซึ่งสารอาหารที่อยู่ในข้าวฮางอกนั้นมีประโยชน์ต่อระบบประสาทและประโยชน์ต่อร่างกายอีกมากมายหลายชนิด

ปัจจุบันข้าวฮางอกเริ่มได้รับการพัฒนาเข้าสู่การค้าเชิงพาณิชย์มากขึ้น เพราะเริ่มเป็นที่รู้จักและมีการบริโภคอย่างแพร่หลายมากขึ้นในกลุ่มผู้รักสุขภาพ และมีแนวโน้มความนิยมบริโภคข้าวฮางอกมากขึ้นตามลำดับ ดังนั้น จึงทำให้หลายชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่างเริ่มพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ข้าวฮางอกออกมาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาดผู้บริโภคที่รักสุขภาพ ซึ่งจากสถิติการขายข้าวฮางอกของจังหวัดสกลนครในปี พ.ศ. 2553 พบว่า ยอดจำหน่ายข้าวฮางอกหอมมะลิของจังหวัดสกลนคร มีมูลค่ายอดขายสูงถึง 1.8 ล้านบาท ซึ่งเติบโตขึ้นจากปี 2552 กว่า 20% และมีกำไรสุทธิสูงกว่า 534,000 บาท (นิภาพร ร่มเกษ, 2555) และในปี 2560 มีจำนวนการสั่งซื้อมากขึ้นกว่า 1,000 ตัน หรือคิดเป็นการผลิตข้าวฮางอกเฉลี่ย 2-10 ตัน/วัน ตามยอดสั่งซื้อในแต่ละช่วง ซึ่งในปัจจุบันนี้มีผู้บริโภคที่รักสุขภาพมีมากขึ้น จึงทำให้มีความถี่ในการซื้อข้าวฮางอกเพื่อบริโภคสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง ครั้งละประมาณ 3 กิโลกรัม (อินทนิล บัวคำ และนวลฉวี แสงชัย, 2558) ดังนั้น แนวโน้มการเติบโตของตลาดข้าวฮางอกจึงมีโอกาสนในการขยายตัวค่อนข้างสูงในอนาคต

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสว่าง เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดสกลนคร เริ่มก่อตั้งมาขึ้นเมื่อปี 2553 จนถึงปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำข้าวฮางอก รวมทั้งเพื่อพัฒนาต่อยอดในเชิงการค้าพาณิชย์เพื่อให้ข้าวฮางอกกลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นชื่อของหมู่บ้านโคกสว่าง และสร้างรายได้เสริมให้กับคนในชุมชนจากการทำไร่ซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนในพื้นที่ ปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสว่างได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายมากขึ้น และสอดคล้องต่อแนวโน้มความต้องการบริโภคข้าวฮางอกที่เพิ่มขึ้น โดยมีผลิตภัณฑ์จากข้าวฮางอกบรรจุถุงซึ่งผลิตมาจากข้าวทั้งหมด 6 สายพันธุ์ ได้แก่ (1) ข้าวเจ้ามะลิ 105, (2) ข้าวมันปู, (3) ข้าวไรต์เบอร์รี่, (4) ข้าวสามกษัตริย์, (5) ข้าวเหนียวหอมทอง, และ (6) ข้าวหอมนิล ซึ่งผลิตภัณฑ์ดังกล่าวได้รับการตอบรับจากตลาดผู้บริโภคเป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการเกี่ยวกับการผลิตข้าวฮางอกของวิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสว่างในช่วงที่ผ่านมา ยังไม่มีการทำบัญชีต้นทุน เพื่อใช้ในการวางแผนและควบคุมต้นทุนเกี่ยวกับกระบวนการผลิตข้าวฮางอกเป็นเพียงแต่การบันทึกรายรับและรายจ่ายเท่านั้น ดังนั้น จึงทำให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสว่างไม่มีข้อมูลต้นทุน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

และตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนการผลิตข้าวฮางอกแต่ละชนิด ตลอดจนไม่ทราบถึงผลตอบแทนจากการลงทุนในการผลิตข้าวฮางอกแต่ละสายพันธุ์อย่างแท้จริง ดังนั้น การศึกษานี้จึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาด้านทุนและผลตอบแทนจากการผลิตพันธุ์ข้าวฮางอกของวิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสว่าง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจวางแผนผลิตพันธุ์ข้าวฮางอกของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสว่างและหมู่บ้านอื่นที่มีการผลิตข้าวฮางอกเช่นเดียวกัน ตลอดจนเป็นแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนการผลิต ต้นทุนและผลตอบแทนที่ให้แก่ผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับการผลิตข้าวฮางอกต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการผลิตและโครงสร้างต้นทุนการผลิตข้าวฮางอกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสว่าง จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงต้นทุนและผลตอบแทนของข้าวฮางอกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสว่าง จังหวัดสกลนคร
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคจากการผลิตข้าวฮางอกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสว่าง จังหวัดสกลนคร

ระเบียบวิธีวิจัย

กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ วิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสว่าง จังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นหน่วยการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) จำนวน 5 รายจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วยหัวหน้าและกรรมการวิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสว่างเพื่อเก็บข้อมูลกระบวนการผลิตข้าวฮางอก ต้นทุนการผลิตในแต่ละขั้นตอน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น นอกจากนั้น การวิจัยนี้ได้เก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสว่างอีกจำนวน 27 ราย โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 4 ตอน เพื่อเก็บข้อมูลข้อมูลทั่วไป รายได้ ค่าใช้จ่าย แหล่งเงินทุน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยอธิบายถึงกระบวนการการผลิตข้าวฮางอก รายได้และผลตอบแทนจากการลงทุน โดยการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของข้าวฮางอกจะประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตข้าวฮางอก ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ทางตรง ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิตของการผลิตพันธุ์ข้าวฮางอกจำนวน 6 ชนิด ได้แก่ ข้าวไรต์เบอร์รี่ ข้าวสามกษัตริย์ ข้าวหอมนิล ข้าวเหนียวหอม ข้าวหอมมะลิ และข้าวมันปู

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ผลตอบแทนระยะสั้นของผลิตพันธุ์ข้าวฮางอก โดยใช้ 1) การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน เพื่อหาหน่วยขายและหน่วยผลิตที่สร้างรายได้คุ้มกับต้นทุนการผลิตของแต่ละผลิตพันธุ์, 2) อัตรากำไรต่อยอดขายของแต่ละผลิตพันธุ์, และ 3) อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนของแต่ละผลิตพันธุ์

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ผลตอบแทนระยะยาวของผลิตพันธุ์ข้าวฮางอก โดยใช้ 1) ระยะเวลาคืนทุน, 2) มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิของโครงการ, 3) อัตราผลตอบแทนภายในของผลิตพันธุ์ข้าวฮางอก

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

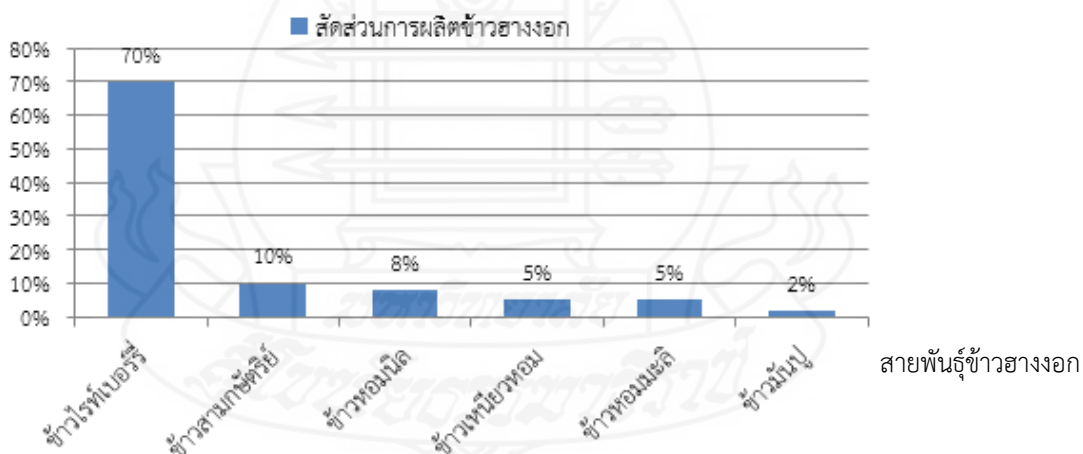
ผลการศึกษาและการอภิปรายผล

1. ข้อมูลทั่วไป

จากการศึกษาพบว่าสมาชิกกลุ่มผู้ผลิตข้าวฮางอกของวิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสว่างมีจำนวน 27 ราย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 92.60 และเป็นเพศชาย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 7.40 อายุของสมาชิกวิสาหกิจฯ ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 30-40 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 44.40 รองลงมาเป็นช่วงอายุเกินกว่า 40 ปีขึ้นไป จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 37.10 และช่วงอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 18.50 ใช้แหล่งเงินทุนเริ่มแรกโดยส่วนใหญ่ได้มาจากเงินลงทุนส่วนตัว จำนวน 19 ราย คิดเป็นร้อยละ 70.30 และ ครัวเรือนใช้เงินทุนส่วนตัวและเงินกู้ยืมกับธนาคาร เพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) จำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.20 และครัวเรือนใช้เงินทุนจากการกู้ยืม จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.50 ซึ่งจากการเก็บข้อมูลพบว่าเงินลงทุนเริ่มแรกโดยเฉลี่ย เท่ากับ 1,000 บาท/ครัวเรือน

1.1 สัดส่วนการผลิตข้าวฮางอกของวิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสว่าง

การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสว่างทำการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ข้าวฮางอก จำนวน 6 สายพันธุ์ ได้แก่ ข้าวฮางอกไรท์เบอร์รี่ ข้าวฮางอกสามกษัตริย์ ข้าวฮางอกหอมนิล ข้าวฮางอกเหนียวหอมทอง ข้าวฮางอกหอมมะลิ 105 และข้าวฮางอกมันปู ซึ่งเป็นผลผลิตที่สมาชิกทุกคนปลูกข้าวเพื่อส่งผลผลิตข้าวเปลือกในแต่ละสายพันธุ์เข้ามายังศูนย์ผลิตของวิสาหกิจชุมชน โดยคิดเป็นสัดส่วนการผลิตและจำหน่ายดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 สัดส่วนการผลิตและจำหน่ายข้าวฮางอกแต่ละสายพันธุ์

1.2 กระบวนการผลิตและการแปรรูปข้าวฮางอก

สำหรับกระบวนการในการทำข้าวฮางอกของแต่ละพื้นที่จะมีเทคนิคหรือลักษณะที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ถูกถ่ายทอดมาผ่านรุ่นสู่รุ่น แต่สำหรับชุมชนวิสาหกิจบ้านโคกสว่างมีขั้นตอนในการผลิตข้าวฮางอกทั้งหมด 6 ขั้นตอนหลัก (ดังภาพที่ 2) ซึ่งประกอบด้วย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ขั้นที่ 1 ขึ้นแช่และหมักข้าวเปลือก โดยนำข้าวเปลือกมาแช่ทำความสะอาด จากนั้นนำข้าวเปลือกที่ผ่านการแช่ไว้ในโอ่ง โดยหมักข้าวไว้ประมาณ 2 คืน หรืออาจใช้ระยะเวลามากกว่าขึ้นอยู่กับอุณหภูมิและสภาพอากาศขณะนั้น ทั้งนี้เพื่อให้รากของข้าวงอกขึ้นมาเล็กน้อยประมาณ 5 มิลลิเมตร ระยะเวลาที่ใช้โดยประมาณ 2 – 3 วัน

ขั้นที่ 2 ขึ้นนึ่งข้าวเปลือกให้สุก โดยนำข้าวที่งอกจากขั้นที่ 1 มานึ่งให้สุก ระยะเวลาที่ใช้โดยประมาณ 3 – 4 ชั่วโมง

ขั้นที่ 3 ขึ้นนำข้าวเปลือกที่สุกไปตากแดดครั้งที่ 1 นำข้าวเปลือกที่สุกแล้วไปตากแดดให้แห้งสนิท ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพอากาศอีกครั้ง ระยะเวลาที่ใช้โดยประมาณ 2 – 3 วัน

ขั้นที่ 4 ขึ้นสีข้าวและนำไปตากแดดครั้งที่ 2 นำข้าวเปลือกที่แห้งสนิทแล้วไปทำการสีด้วยเครื่องกะเทาะเปลือก หรือครกกระเดื่องเพื่อแยกเปลือกออกจากตัวข้าวฮางอก จากนั้นนำข้าวฮางที่ได้ไปตากแดดอีกครั้งเพื่อป้องกันเชื้อรา ระยะเวลาที่ใช้โดยประมาณ 1 วัน

ขั้นที่ 5 คัดแยกเมล็ดข้าวฮางที่สมบูรณ์ นำข้าวฮางมาคัดแยกข้าวที่ไม่สมบูรณ์และสิ่งเจือปนที่ติดมากับข้าวฮางออก ระยะเวลาที่ใช้โดยประมาณ 4 – 5 ชั่วโมง

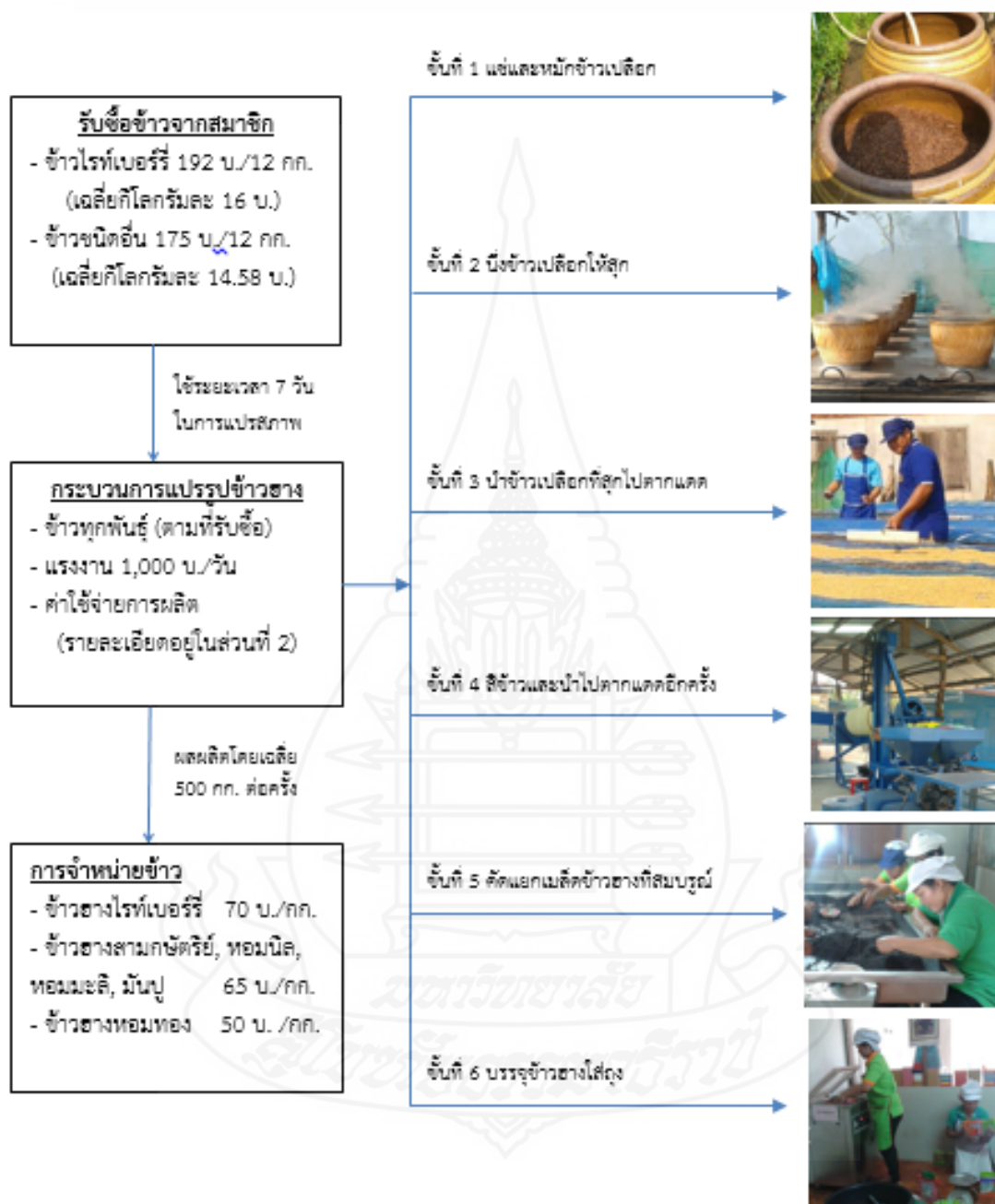
ขั้นที่ 6 บรรจุข้าวฮางใส่ถุง แพ็กใส่ถุงเตรียมขาย ถุงละ 1 กิโลกรัม ระยะเวลาที่ใช้โดยประมาณ 1-3 ชั่วโมง

จากขั้นตอนการผลิตหลัก 6 ขั้นตอนที่ได้กล่าวมาข้างต้น การผลิตข้าวฮางอกในแต่ละครั้งจะใช้เวลาในการผลิตข้าวฮางอก ประมาณ 7 วันต่อครั้ง และผลผลิตในแต่ละครั้งประมาณ 500 กิโลกรัม โดยมีขั้นตอนการผลิตดังภาพที่ 2

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ภาพที่ 2 กระบวนการการผลิตข้าวฮางอก

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

2. การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตข้าวฮางอก

2.1 การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตของข้าวฮางอก

จากขั้นตอนการผลิตข้างต้นสามารถวิเคราะห์ต้นทุนข้าวฮางอก โดยต้นทุนราคาข้าวเปลือกถือเป็นต้นทุนวัตถุดิบทางตรง (Direct Material) สำหรับการผลิตข้าวฮางอก ประกอบด้วย ข้าวไรต์เบอร์รี่ 192 บาท/12 กก. คิดเป็นต้นทุนข้าวเฉลี่ยกิโลกรัมละ 16 บาท และข้าวสายพันธุ์อื่น ได้แก่ ข้าวสามกษัตริย์ ข้าวหอมนิล ข้าวเหนียวหอมทอง ข้าวหอมมะลิ 105 และข้าวมันปู รับซื้อในราคา 175 บาท/12 กก. คิดเป็นต้นทุนข้าวเฉลี่ยกิโลกรัมละ 14.58 บาท หลังจากนั้น ทางกลุ่มวิสาหกิจจะนำข้าวแต่ละสายพันธุ์เข้าสู่กระบวนการจัดทำข้าวฮางอกพร้อมกัน ซึ่งถือเป็นผลิตภัณฑ์ร่วมที่มีกระบวนการและต้นทุนที่เกิดขึ้นพร้อมกันในกระบวนการผลิต โดยจะใช้ระยะเวลาประมาณ 1 สัปดาห์จึงจะได้ผลิตภัณฑ์ข้าวฮางอกที่เสร็จสมบูรณ์

สำหรับต้นทุนแปลงสภาพ (conversion costs) ซึ่งประกอบด้วยค่าแรงงานทางตรงและค่าใช้จ่ายการผลิต โดยการผลิตแต่ละวันต้องใช้แรงงานจำนวน 4 คน โดยให้ค่าแรงงาน 250 บาท/คน รวมเป็นต้นทุนค่าแรงงานทางตรง มูลค่า 1,000 บาท/วัน หรือ 7,000 บาท/สัปดาห์ หรือ 14 บาท/กก. นอกจากนี้ ค่าใช้จ่ายการผลิตข้าวฮางอก มีจำนวน 4 รายการ ประกอบด้วย ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์ ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า และค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด รวมจำนวน 170.39 บาท/วัน หรือ 1,192.73 บาท/สัปดาห์ หรือประมาณ 2.36 บาท / กก. (ตารางที่ 1)

ดังนั้น ต้นทุนการผลิตต่อหน่วยของผลิตภัณฑ์ข้าวฮางอกเฉลี่ยต่อกิโลกรัม มีมูลค่าระหว่าง 34.74 – 36.16 บาท ซึ่งขึ้นอยู่กับชนิดของข้าวฮางอก โดยต้นทุนการผลิตสามารถแสดงรายละเอียดต้นทุนแยกเป็น 2 กลุ่มได้ (ตารางที่ 1) ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ข้าวฮางอกพันธุ์ไรต์เบอร์รี่ เป็นพันธุ์ข้าวฮางอกที่ได้รับความนิยมในการบริโภคเป็นอย่างมากและมีสัดส่วนการขายมากที่สุดถึงร้อยละ 70 ของข้าวฮางอกทั้งหมด จากการศึกษาพบว่า มีต้นทุนการผลิตรวมต่อกิโลกรัม เท่ากับ 36.16 บาท ประกอบด้วย วัตถุดิบทางตรง 19.80 บาท ค่าแรงงานทางตรง 14 บาท และค่าใช้จ่ายการผลิต 2.36 บาท

กลุ่มที่ 2 ข้าวฮางอกพันธุ์อื่นๆ ประกอบด้วย ข้าวฮางอกพันธุ์สามกษัตริย์ มีสัดส่วนการขาย ร้อยละ 10, ข้าวฮางอกพันธุ์หอมนิล มีสัดส่วนการขาย ร้อยละ 8, ข้าวฮางอกพันธุ์ข้าวเหนียวหอมทอง มีสัดส่วนการขาย ร้อยละ 5, ข้าวฮางอกพันธุ์หอมมะลิ 105 มีสัดส่วนการขาย ร้อยละ 5, และข้าวฮางอกพันธุ์ข้าวมันปู มีสัดส่วนการขาย ร้อยละ 2 ตามลำดับ โดยมีต้นทุนการผลิตรวมต่อกิโลกรัม เท่ากับ 34.74 บาท ประกอบด้วย วัตถุดิบทางตรง 18.38 บาท ค่าแรงงานทางตรง 14 บาท และค่าใช้จ่ายการผลิต 2.36 บาท โดยสามารถจำแนกรายละเอียดต้นทุนการผลิตได้ดังนี้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9
The 9th STOU National Research Conference

ตารางที่ 1 ต้นทุนการผลิตข้าวฮางอกต่อกิโลกรัม

ชนิดข้าวฮางอก	สัดส่วน การ ผลิต	ปริมาณ การผลิต (กก.ต่อ เดือน)	วัตถุดิบทางตรง ¹ (บาทต่อกิโลกรัม)	ค่าแรงงาน ² (บาทต่อ กิโลกรัม)	ค่าใช้จ่ายการผลิต (ต่อกิโลกรัม)		รวมต้นทุน การผลิต (ต่อกิโลกรัม)
					ผันแปร	คงที่	
1. ข้าวไรท์เบอร์รี่	70%	1,400 กก.	ค่าข้าว 16 บ. ค่าถุง 3.80 บ.	14 บ./กก.	1.59 บ./ กก	0.77บ./ กก	36.16 บ./กก.
2. ข้าวสามกษัตริย์	10%	200 กก.	ค่าข้าว 14.58 บ. ค่าถุง 3.80 บ.	14 บ./กก.	1.59 บ./ กก	0.77บ./ กก	34.74 บ./กก.
3. ข้าวหอมนิล	8%	160 กก.	ค่าข้าว 14.58 บ. ค่าถุง 3.80 บ.	14 บ./กก.	1.59 บ./ กก	0.77บ./ กก	34.74 บ./กก.
4. ข้าวเหนียวหอมทอง	5%	100 กก.	ค่าข้าว 14.58 บ. ค่าถุง 3.80 บ.	14 บ./กก.	1.59 บ./ กก	0.77บ./ กก	34.74 บ./กก.
5. ข้าวหอมมะลิ 105	5%	100 กก.	ค่าข้าว 14.58 บ. ค่าถุง 3.80 บ.	14 บ./กก.	1.59 บ./ กก	0.77บ./ กก	34.74 บ./กก.
6. ข้าวมันปู	2%	40 กก.	ค่าข้าว 14.58 บ. ค่าถุง 3.80 บ.	14 บ./กก.	1.59 บ./ กก	0.77บ./ กก	34.74 บ./กก.

หมายเหตุ:- ¹วัตถุดิบเป็นราคาที่รับซื้อจากสมาชิกฯ ในราคา 175 บ./12กก. ยกเว้น ข้าวไรท์เบอร์รี่มีราคา 192 บ./12 กก.

²ค่าแรงงานคนงานต่อวัน เท่ากับ 1,000 บาท (4 คน * 250 บ./คน) โดยใช้ระยะเวลาในการผลิตข้าวฮางอกแต่ละชนิดประมาณ 1 สัปดาห์ รวมเป็นค่าแรงงานที่ต้องจ่ายทั้งสิ้น 7,000 บาท ต่อ ผลผลิตข้าวฮางอกรวมในแต่ละสัปดาห์ โดยจะได้ผลผลิตในแต่ละครั้งประมาณ 500 กิโลกรัม ดังนั้น ต้นทุนค่าแรงงานต่อหน่วยเฉลี่ย เท่ากับ 14 บาท/กิโลกรัม

2.2 การวิเคราะห์ผลตอบแทนระยะสั้นของผลิตภัณฑ์ข้าวฮางอก

จากการศึกษาผลตอบแทนระยะสั้นของผลิตภัณฑ์ข้าวฮางอก สามารถจำแนกรายได้ ต้นทุน และกำไรต่อหน่วย เพื่อวิเคราะห์จุดคุ้มทุน อัตรากำไรต่อยอดขาย และอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน โดยแสดงรายละเอียดได้ดังตารางที่ 2

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9
The 9th STOU National Research Conference

ตารางที่ 2 ผลตอบแทนจากข้าวฮางอกเฉลี่ยต่อกิโลกรัม

รายการ	ข้าวไรต์เบอร์รี่	ข้าวสาม กษัตริย์	ข้าวหอมนิล	ข้าวเหนียว หอมทอง	ข้าวหอมมะลิ 105	ข้าวมันปู
ราคาขายต่อหน่วย	70 บาท	65 บาท	65 บาท	50 บาท	65 บาท	65 บาท
ต้นทุนต่อหน่วย	36.16 บาท	34.74 บาท	34.74 บาท	34.74 บาท	34.74 บาท	34.74 บาท
กำไรต่อหน่วย	33.84 บาท	30.26 บาท	30.26 บาท	15.26 บาท	30.26 บาท	30.26 บาท
กำไรส่วนเกินต่อ หน่วย	34.61 บาท	31.03 บาท	31.03 บาท	16.03 บาท	31.03 บาท	31.03 บาท
จำนวนหน่วย ขายต่อเดือน	1,400 กก.	200 กก.	160 กก.	100 กก.	100 กก.	40 กก.
สัดส่วนการขาย	70%	10%	8%	5%	5%	2%
กำไร/ผลิตภัณฑ์	47,376 บาท	6,052 บาท	4,841.60 บาท	1,526 บาท	3,026 บาท	1,210.40 บาท
กระแสเงินสด สุทธิ / เดือน	48,454 บาท	6,206 บาท	4,964.8 บาท	1,603 บาท	3,103 บาท	1,241.20 บาท
จุดคุ้มทุนต่อ เดือน	<u>1,936.67</u> 34.61 = 55.96 กก. หรือประมาณ 56 กก.	<u>1,936.67</u> 31.03 = 62.41 กก. หรือประมาณ 63 กก.	<u>1,936.67</u> 31.03 = 62.41 กก. หรือประมาณ 63 กก.	<u>1,936.67</u> 16.03 = 120.82 กก. หรือประมาณ 121 กก.	<u>1,936.67</u> 31.03 = 62.41 กก. หรือประมาณ 63 กก.	<u>1,936.67</u> 31.03 = 62.41 กก. หรือประมาณ 63 กก.
อัตรากำไรต่อ ยอดขาย	(33.84 / 70) *100 = 48.34%	(30.26 / 65) *100 = 46.55%	(30.26 / 65) *100 = 46.55%	(15.26 / 50) *100 = 30.52%	(30.26 / 65) *100 = 46.55%	(30.26 / 65) *100 = 46.55%
อัตราผลตอบแทน ต่อการลงทุน	<u>47,376</u> 218,200 = 21.71%	<u>6,052</u> 218,200 = 2.77%	<u>4,841.60</u> 218,200 = 2.22%	<u>1,526</u> 218,200 = 0.70%	<u>3,026</u> 218,200 = 1.39%	<u>1,210.40</u> 218,200 = 0.55%

2.2.1 การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน (Break Even Point: BEP)

จุดคุ้มทุน คือ ระดับการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ข้าวฮางอกที่คุ้มค่างบต้นทุนและค่าใช้จ่ายทุกชนิด ซึ่งจากการศึกษาพบว่า วิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสว่างต้องผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ข้าวฮางอกขั้นต่ำในแต่ละเดือน ประมาณ 429 กิโลกรัม จึงจะคุ้มทุนในแต่ละเดือน และเมื่อแยกพิจารณาจุดคุ้มทุนของข้าวฮางอกในแต่ละสายพันธุ์ พบว่า ข้าวไรต์เบอร์รี่ ควรผลิตและจำหน่าย จำนวน 56 กิโลกรัม, ข้าวสามกษัตริย์ ควรผลิตและจำหน่าย จำนวน 63 กิโลกรัม ข้าวหอมนิล ควรผลิต

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

และจำหน่าย จำนวน 63 กิโลกรัม, ข้าวเหนียวหอมทอง ควรผลิตและจำหน่าย จำนวน 121 กิโลกรัม, ข้าวหอมมะลิ 105 ควรผลิตและจำหน่าย จำนวน 63 กิโลกรัม, และข้าวมันปู ควรผลิตและจำหน่าย จำนวน 63 กิโลกรัม ตามลำดับ

2.2.2 อัตรากำไรต่อยอดขาย (Profit Margin: PM)

อัตรากำไรต่อยอดขาย เป็นอัตราส่วนวัดระดับผลตอบแทนที่วิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสว่างได้รับการขายผลิตภัณฑ์ข้าวฮางอกหลังจากหักค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องออกแล้ว ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ผลิตภัณฑ์ข้าวฮางอกที่สร้างผลตอบแทนได้สูงสุด ได้แก่ (1) ข้าวไรท์เบอร์รี่ มีสัดส่วนการขายถึงร้อยละ 70 และมีอัตรากำไรต่อยอดขายถึงร้อยละ 48.34, (2) ข้าวสามกษัตริย์ มีสัดส่วนการขายร้อยละ 10 และมีอัตรากำไรต่อยอดขายร้อยละ 46.55, (3) ข้าวหอมนิล มีสัดส่วนการขายร้อยละ 8 และมีอัตรากำไรต่อยอดขายร้อยละ 46.55, (4) ข้าวหอมมะลิ 105 มีสัดส่วนการขายร้อยละ 5 และมีอัตรากำไรต่อยอดขายร้อยละ 46.55, (5) ข้าวมันปู มีสัดส่วนการขายร้อยละ 2 และมีอัตรากำไรต่อยอดขายร้อยละ 46.55, และ (6) ข้าวเหนียวหอมทอง มีสัดส่วนการขายร้อยละ 5 และมีอัตรากำไรต่อยอดขายร้อยละ 30.52 ตามลำดับ

2.2.3 อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (Return on Investment: ROI)

อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน เป็นอัตราส่วนวัดระดับผลตอบแทนที่วิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสว่างได้รับการขายผลิตภัณฑ์ข้าวฮางอกเทียบกับการเงินลงทุนของโครงการและสัดส่วนการขายข้าวฮางอกทั้งหมด จากการศึกษาพบว่า ผลิตภัณฑ์ข้าวฮางอกที่สร้างผลตอบแทนได้สูงสุด ได้แก่ (1) ข้าวไรท์เบอร์รี่ ให้ผลตอบแทนจากการลงทุนสูงสุด ร้อยละ 21.73, (2) ข้าวสามกษัตริย์ ให้ผลตอบแทนจากการลงทุนรองลงมา ร้อยละ 2.78, (3) ข้าวหอมนิล ให้ผลตอบแทนจากการลงทุน ร้อยละ 2.22, (4) ข้าวเหนียวหอมทอง ให้ผลตอบแทนจากการลงทุน ร้อยละ 0.70, (5) ข้าวหอมเหนียวหอมมะลิ 105 ให้ผลตอบแทนจากการลงทุน ร้อยละ 1.39, และ (6) ข้าวมันปู ให้ผลตอบแทนจากการลงทุน ร้อยละ 0.56 ตามลำดับ

2.3 การวิเคราะห์ผลตอบแทนระยะยาวของผลิตภัณฑ์ข้าวฮางอก

การศึกษานี้ได้พิจารณาอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศ (Minimum Retail Rate: MRR) เป็นอัตราดอกเบี้ยในการวิเคราะห์ผลตอบแทนระยะยาวของผลิตภัณฑ์ข้าวฮางอกของวิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสว่างนี้ โดย MRR เป็นอัตราดอกเบี้ยที่เรียกเก็บจากลูกหนี้รายย่อยขั้นต่ำ และเป็นอัตราอ้างอิงแบบลอยตัวที่ธนาคารพาณิชย์ใช้กันมากที่สุดในธุรกรรมการให้สินเชื่อ โดยอัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยในปี 2557 เท่ากับ 8.4868% หรือประมาณ 8.50% ต่อปี (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2558) เพื่อพิจารณาคิดลดกระแสเงินสดรับสุทธิต่อปีตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นโครงการ (ปี 2553) จนถึงการดำเนินโครงการในปัจจุบัน (ปี 2557) เป็นระยะเวลา 5 ปี โดยมีรายละเอียดเงินลงทุนเริ่มแรกและผลตอบแทนจากโครงการลงทุนผลิตภัณฑ์ข้าวฮางอก ดังตารางที่ 3

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9
The 9th STOU National Research Conference

ตารางที่ 3 เงินลงทุนเริ่มแรกของโครงการลงทุนผลิตพันธุ์ข้าวฮางอก

เงินลงทุนเริ่มแรก	จำนวนเงิน (บาท)
1. เงินทุนหมุนเวียนเริ่มแรก	27,000
2. เครื่องคัดเมล็ดข้าว	120,000
3. เครื่องสีข้าว	30,000
4. เครื่องอัดสุญญากาศ	40,000
5. เครื่องซีลถุงพลาสติก	1,200
รวม	218,200

นอกจากนั้น ผลตอบแทนจากโครงการลงทุนผลิตพันธุ์ข้าวฮางอก พบว่า ใน 1 ปี สมาชิกของวิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสว่างสามารถผลิตข้าวเปลือกเพื่อใช้ในการผลิตข้าวฮางอกได้ประมาณ 3 ครั้งต่อปี ซึ่งในแต่ละครั้งของการผลิตข้าวฮางอกจะก่อให้เกิดกระแสเงินสดรับสุทธิ เท่ากับ 65,572 บาทต่อครั้ง หรือประมาณ 196,716 บาทต่อปี ดังนั้น เมื่อนำมาพิจารณาการประเมินผลตอบแทนระยะยาวของโครงการลงทุนสามารถแสดงรายละเอียดดังนี้

2.3.1 การประเมินระยะเวลาคืนทุนของโครงการ (Payback Period)

$$\begin{aligned}
 \text{ระยะเวลาคืนทุน} &= \text{เงินลงทุนเริ่มแรกของโครงการ} / \text{กระแสเงินสดสุทธิเฉลี่ยต่อปี} \\
 &= 218,200 \text{ บาท} / 196,716 \text{ บาท} \\
 &= 1.11 \text{ ปี หรือประมาณ 1 ปี 3 เดือน}
 \end{aligned}$$

การลงทุนของวิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสว่างเพื่อการผลิตข้าวฮางอก มีระยะเวลาคืนทุนประมาณ 1 ปี 6 เดือน ซึ่งมีช่วงระยะเวลาคืนทุนค่อนข้างสั้น

2.3.2 มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิของโครงการ (Net Present Value : NPV)

$$\begin{aligned}
 \text{NPV} &= \text{PV รวมของกระแสเงินสดสุทธิรายปี} - \text{เงินลงทุนเริ่มแรก} \\
 &= 775,165.90 - 218,200 \\
 &= 556,939.72 \text{ บาท}
 \end{aligned}$$

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ตารางที่ 4 มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดสุทธิของโครงการผลิตภัณฑ์ข้าวฮางอก

ปี	กระแสเงินสดสุทธิ (Net Cash Flow) (บาท)	อัตราคิดลด ¹ (8.5%)	PV ของกระแสเงินสด (PV of Cash Flow) (บาท)
ปีที่เริ่มโครงการ	-218,200		
ปีที่ 1 (ปี 2553)	196,716	0.9217	181,313.14
ปีที่ 2 (ปี 2554)	196,716	0.8494	167,090.57
ปีที่ 3 (ปี 2555)	196,716	0.7828	153,989.28
ปีที่ 4 (ปี 2556)	196,716	0.7215	141,930.59
ปีที่ 5 (ปี 2557)	196,716	0.6650	130,816.14
รวม			775,139.72

หมายเหตุ:- (1) อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยของเงินกู้ยืม

นอกจากนั้น เมื่อพิจารณามูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิของโครงการ พบว่า โครงการผลิตข้าวฮางอกของวิสาหกิจชุมชนโคกสว่างสร้างผลตอบแทนคงเหลือสุทธิตั้งจากหักเงินลงทุนเริ่มแรกแล้ว โดยเป็นจำนวนเงินประมาณ 556, 939.72 บาท หรือประมาณ 556,940 บาท ซึ่งถือเป็นโครงการที่สามารถสร้างผลตอบแทนคงเหลือที่น่าพึงพอใจ

2.3.3 อัตราผลตอบแทนภายใน (Internal Rate of Return: IRR)

$$\begin{aligned}
 IRR &= \sum_{t=0}^n \frac{CF_t}{(1 + IRR)^t} \\
 &= \sum_{t=0}^5 \frac{196,716}{(1 + IRR)^t} = 86.12 \%
 \end{aligned}$$

เมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนภายในหรืออัตราผลตอบแทนที่แท้จริงของโครงการผลิตข้าวฮางอกของวิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสว่างแล้วพบว่า มีอัตราผลตอบแทนภายในถึง 86.12% ซึ่งถือเป็นโครงการที่สร้างผลตอบแทนให้แก่วิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสว่างค่อนข้างมาก ดังนั้น โครงการดังกล่าวจึงถือเป็นโครงการที่สร้างมูลค่าให้กับวิสาหกิจชุมชนได้เป็นอย่างดี

3. ปัญหาและอุปสรรคจากผลิตภัณฑ์ข้าวฮางอก

จากการศึกษาพบปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวฮางอก โดยสามารถแบ่งออกเป็นปัญหาด้านการผลิตและปัญหาด้านการตลาด ดังนี้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

3.1 ปัญหาด้านควบคุมการผลิต

การผลิตข้าวฮางอกของชุมชนบ้านโคกสว่างยังไม่ทันต่อความต้องการของตลาดผู้บริโภค โดยการผลิทยังคงเป็นไปตามกระบวนการดั้งเดิมเน้นผลิตตามภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นหลัก รวมทั้งยังไม่มีเครื่องมือในการผลิตที่อย่างครบถ้วน เช่น เครื่องอบข้าว เป็นต้น ดังนั้น จึงทำให้กระบวนการผลิตอาจล่าช้ากว่าวิสาหกิจชุมชนอื่น รวมทั้งยังพบปัญหาในเรื่องการแตกหักของข้าวฮางอกค่อนข้างมาก จึงทำให้เกิดความสูญเสียปริมาณข้าวและข้าวฮางอกที่แตกหักยังขายได้ในราคาต่ำกว่าปกติ

3.2 ปัญหาด้านการตลาด

สมาชิกของวิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสว่างประสบปัญหาเกี่ยวกับช่องทางการจัดจำหน่ายข้าวฮางอกและการสร้างแบรนด์ของผลิตภัณฑ์ข้าวฮางอกของวิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสว่าง ซึ่งในปัจจุบันเป็นลักษณะของการขายส่งและขายปลีกให้กับพ่อค้าคนกลางที่เข้ามารับซื้อในหมู่บ้านตามราคาเสนอซื้อของพ่อค้าคนกลางซึ่งมีราคาซื้อที่ต่ำกว่าราคาตลาด รวมทั้งผลิตภัณฑ์ของชุมชนยังไม่สามารถสร้างแบรนด์ให้เป็นที่รู้จักของลูกค้ากลุ่มเป้าหมายได้

ข้อเสนอแนะ

- 1) วิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสว่างควรสนับสนุนให้สมาชิกปลูกและผลิตข้าวฮางอกใน 3 สายพันธุ์นี้มากขึ้นเพื่อรองรับต่อความต้องการของผู้บริโภคที่มีมากขึ้น ได้แก่ ข้าวฮางพันธุ์ไรท์เบอร์รี่, ข้าวฮางพันธุ์สามกษัตริย์, และข้าวฮางพันธุ์หอมนิล ซึ่งเป็นพันธุ์ข้าว 3 อันดับแรกที่จะสามารถสร้างผลตอบแทนได้สูงสุดและให้ระยะเวลาคืนทุนค่อนข้างสั้นตามลำดับ
- 2) ข้าวฮางอกที่แตกหักเสียหายควรถูกนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มและขนมขบเคี้ยวที่ผลิตมาจากข้าวฮางอก เพื่อแตกสายผลิตภัณฑ์และสร้างรายได้ให้กับสมาชิกในชุมชนมากขึ้น ดังนั้น หากได้รับความรู้และการควบคุมคุณภาพการผลิตที่ดีขึ้น จะทำให้ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น
- 3) วิสาหกิจชุมชนควรได้รับคำแนะนำและการสนับสนุนในด้านการผลิตและการตลาดจากหน่วยงานภาครัฐทั้งในการควบคุมการผลิตและการจัดจำหน่าย เพื่อให้สามารถสร้างแบรนด์ข้าวฮางอกของวิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสว่างให้เป็นที่รู้จัก และสามารถแข่งขันได้ย่อมช่วยให้เกิดการแข่งขันทางการค้าที่ยั่งยืนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร. (2557). รายงานโครงการรวบรวมภูมิปัญญาการทำข้าวฮางของชาวภูไทในจังหวัดสกลนคร (รายงานผลการดำเนินงาน). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- จักรวาล จันทรหล้า และ ชลิต ชัยครุชิต. (2555). การจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำข้าวฮางของกลุ่มผลิตข้าวฮางเทศบาลตำบลปลาไหล. วารสารการบริหารท้องถิ่น. 1 (มกราคม-มีนาคม), 25-37.
- จุฑาทิพย์ สองเมือง สุทธิ ชัยพฤกษ์ และสัจจิตา อรชุนเลิศไมตรี. (2551). การเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกข้าวอินทรีย์และข้าวใช้สารเคมีของเกษตรกรในอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี (รายงานการวิจัย). คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

- จิ๋มพร สุทธิฤทธิ. (2550). การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรสมาชิก ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 22 จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปีเพาะปลูก 2548 (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาธุรกิจเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2558. อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ กันยายน 2557, จาก <https://www.bot.or.th>.
- นิภาพร ร่มเกษ. (2555). กองทุนหนุนข้าวฮางหอมแปรรูปเพิ่มมูลค่าสินค้าสู่ตลาด. สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2557, จาก <https://www.thairath.co.th>.
- วุฒิพงษ์ ฮามวงศ์. (2555). การศึกษาสภาวะในการแช่ข้าวฮางอกเพื่อลดการหมื่นหืนของแป้งข้าวฮางอกเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมเบเกอรี่ (การประชุมวิชาการระดับชาติ). มหาวิทยาลัยรังสิต เมื่อ 3 เมษายน 2557.
- สุขใจ ตอนปัญญา. (2554). การศึกษาด้านทุนและผลตอบแทนการผลิตและขายข้าวของเกษตรกรหมู่ 5 ตำบลหัวดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร (การค้นคว้าอิสระ). คณะบริหารธุรกิจ สาขาการบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อินทนิล บัวคำ และนวลฉวี แสงชัย. (2558). แนวทางการพัฒนาธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตข้าวฮางอกสกลทวาปี บ้านนาบ่อ อำเภอวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร (การค้นคว้าอิสระ). คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.